

Unitatea de învățare Nr. 5

CONSTRUCTIA EUROPEANA 1950 - 2004

Cuprins

5.1. Obiective	95
5.2. Integrarea europeană între CECO și Conferința de la Messina	95
5.3. Comunitatea Economică Europeană – CEE	102
5.4. De la Comunitatea Europeană la Uniunea Europeană	110
5.5. Uniunea Europeană	114
5.6. Bibliografie	120
5.7. Răspunsuri pentru testele de autoevaluare	121
5.8. Lucrare de verificare 2	122

5.1. Obiective

- Investigarea coordonatelor istorice principale proprii fenomenului integrării europene postbelice
- Identificarea personajelor-cheie și a perspectivelor asupra formulelor de integrare
- Utilizarea surselor istorice specifice
- Analiza factorilor de ordin economic, politic și cultural ce au determinat fazele principale ale construcției europene

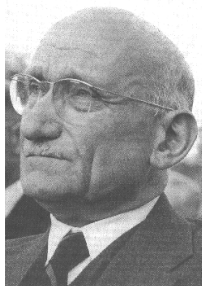
5.2. Integrarea Europeană între C.E.C.O și Conferința de la Messina

„Părinții fondatori”

S-a afirmat deseori că șansa Europei postbelice a fost existența unor puternici oameni politici, cu imaginație și ambiție care au reușit să dea continentului nostru o nouă configurație. Ei sunt „părinții fondatori ai Europei”: W. Churchill, Konrad Adenauer, Alcide de Gasperi, P.-H. Spaak, Charles de Gaulle, Robert Schuman, Jean Monnet și alți câțiva.

5.2.1. Declarația Schuman 1950

Etapa care urmează, decisivă, a fost inițiată de ultimii doi numiți. La 9 mai 1950, într-o conferință de presă desfășurată în salonul Orologiului, din Ministerul de Externe francez, pe care-l conducea, Robert Schuman a prezentat importanta declarație ce-i poartă numele. Este un document fundamental, veritabil act de naștere al Comunității Europene (Uniunii Europene, de astăzi). Se știe că autorul a fost de fapt Jean Monnet, pe atunci Înalt Comisar pentru Plan, care reflectase mult încă din timpul războiului asupra unificării Europei. Acest lucru nu-i scade meritul lui Schuman, pentru că el și-a asumat sarcina și avea poziția necesară pentru a produce ecoul dorit.

Robert Schuman

Trecuseră exact cinci ani de la sfârșitul războiului și urmele lui erau încă prezente în sate și orașe, în economie și în sufletul oamenilor. Robert Schuman provenea dintr-o familie germană din Lorena și a făcut studiile înainte de primul război mondial în mari universități germane (Bonn,

<p>Unificarea europeană și pacea mondială</p>	<p>Berlin și München). În schimb, cariera politică și-a făcut-o în parlamentul francez, după 1918, participând și la Rezistență în Franța, după evadarea din închisoarea în care a fost trimis de Gestapo. Pentru el, deci, războiul a fost o dublă dramă și cunoașterea profundă atât a Franței cât și a Germaniei îl îndreptățește să iasă în prim plan.</p> <p>Declarația Schuman este un monument de luciditate, generozitate și realism. Generozitatea este prezentă în prima frază: „<i>Pacea mondială nu va putea fi asigurată decât prin eforturi creatoare, pe măsura pericolelor care o amenință</i>”. De altfel, referirea la pace revine în cuprinsul declarației, apare ca principal motiv al inițiativei. Însă, chiar din al doilea alineat declarația face o legătură între pace și unificarea (construcția) europeană: „<i>Europa n-a fost realizată și am avut războiul</i>”.</p>
<p>Perspectiva funcționalistă</p>	<p>O frază esențială, chintesență a propunerii este cea de la începutul alineatului următor (al 3-lea): „<i>Europa nu se va face dintr-o dată și nici printr-o construcție de ansamblu: ea se va face prin realizări concrete, creând mai întâi o solidaritate de fapt</i>”. Se exprimă aici o experiență de secole și decepția europeștilor față de teoria federalistă, care considera că unificarea este un simplu gest politic, de renunțare la suveranitate, dublat de educarea publicului. Propunerea din declarația Schuman este o expresie a funcționalismului, care acordă locul principal economiei și tehnocrațiilor. În consecință, documentul pregătește expunerea părții centrale a proiectului prin această frază istorică: „<i>În acest scop, guvernul francez propune să se îndrepte imediat acțiunea spre un punct limitat, dar decisiv</i>”.</p>
<p>Rațiuni practice: economice și politice</p>	<p>După această introducere, Declarația Schuman prezenta planul, în substanța lui: „<i>Guvernul francez propune să se plaseze întreaga producție franco-germană de cărbune și de oțel sub o Înaltă Autoritate comună, într-o organizație deschisă participării și altor țări ale Europei</i>”. Imediat însă, documentul amintește scopul final, pentru că planul propus era numai „<i>prima etapă a Federației Europene</i>”. Documentul revine, logic, asupra mobilului propunerii: „<i>Solidaritatea de producție, care se va lega astfel, va face ca orice război dintre Franța și Germania să devină nu numai de neconceput, dar și imposibil din punct de vedere material</i>”.</p> <p>Urmează, firesc, detaliile planului. Mai întâi se prezintă numele pentru inițiativa Schuman: „<i>Astfel se va realiza simplu și rapid fuziunea intereselor indispensabile pentru stabilirea unei comunități economice și se va introduce fermentul pentru o comunitate mai largă și mai profundă între țări mult timp opuse prin diviziuni sângheroase</i>”.</p>
<p>Obiective</p>	<p>În sfârșit, Declarația Schuman expunea, în amănunt, aspecte tehnice ale planului, ca de exemplu: „<i>Misiunea încredințată Înaltei Autorități comune va fi de a asigura în timpul cel mai scurt: modernizarea producției și ameliorarea calității sale; furnizarea, în condiții identice, de cărbune și de oțel pe piața franceză și pe piața germană, ca și pe cele ale celorlalte țări aderente; exportul comun spre alte țări; egalizarea în progres a condițiilor de viață ale muncitorilor din aceste industrii.</i>”</p> <p>În concluzie, Declarația Schuman este un document original și inovativ, alcătuit din idei vechi și noi, dominat de a identifica o cale posibilă,</p>

	<p>realistă, de realizare a scopului. Ideile sale esențiale sunt: asigurarea păcii, reconcilierea franco-germană, crearea unei comunități economice „într-un punct limitat, dar esențial”, ca bază pentru viitoarea Federație Europeană. O politică a părților mărunți pentru că „Europa nu se va realiza dintr-o dată, nici printr-o construcție de ansamblu.” Conștient de rezervele britanice, Schuman dorea să pornească oricum, cu ceea ce mergea, și a afirmat „la nevoie vom merge înainte numai noi două” (Franța și Germania).</p>
<p>Tratatul de la Paris – 1951</p>	<p>Robert Schuman luase măsuri de prevedere anunțând, înainte de conferința de presă, guvernele american și vest german de intenția sa. Și răspunsul a fost pozitiv nu numai în Germania, ci și în Belgia, Luxemburg, Italia și Olanda. Chiar din iunie 1950 experții s-au întâlnit la Paris. Problemele erau complexe, dar dorința de a le depăși era mai mare și la 19 martie 1951 proiectul de tratat era gata. Forma finală a fost semnată de reprezentanții celor șase state pe 18 aprilie 1951, la Paris, pentru o durată de 50 de ani. Era creată astfel Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului (CECO). Tratatul de la Paris avea 100 de articole și multe anexe. A fost ratificat între septembrie 1951 și iunie 1952, intrând în vigoare la 25 iulie 1952.</p>
<p>Obiectivele Tratatului</p>	<p>Conform Tratatului de la Paris, CECO avea 7 obiective de îndeplinit: 1) să promoveze dezvoltarea schimburilor între țările membre; 2) să vegheze la aprovizionarea regulată a pieței; 3) să modernizeze producția; 4) să asigure, în mod egal, accesul utilizatorilor la sursele de producție; 5) să amelioreze condițiile de muncă și de viață în aceste sectoare; 6) să se străduiască să obțină cele mai scăzute prețuri, fără să modifice calitatea produselor; și 7) să exploateze rațional zăcămintele pentru a evita epuizarea lor.</p>
<p>Înalta Autoritate</p>	<p>5.2.2. Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului</p> <p>Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului avea în compunerea ei 4 instituții. Prima și cea mai semnificativă era Înalta Autoritate, cu sediul la Luxemburg. Era compusă din 9 membri numiți de cele șase state participante, pentru un mandat de 6 ani. Jean Monnet a fost primul ei președinte. Conform Tratatului de la Paris, Înalta Autoritate avea largi atribuții, deciziile luate fiind executorii pe întreg teritoriul Comunității. Forța și originalitatea instituției proveneau din caracterul ei supranațional: era independentă de statele membre, atât funcțional cât și financiar. Pentru prima dată în istorie statele renunțau benevol la o parte a suveranității, în numele interesului comun.</p>
<p>Consiliul Special al Miniștrilor</p>	<p>Totuși, acest proces a fost mai dificil decât se așteptau entuziaștii Europei unite. Din inițiativa celor trei state mici din C.E.C.O. – Belgia, Olanda și Luxemburg (BENELUX) a fost creată o instituție care să vegheze la apărarea intereselor statelor, dacă Înalta Autoritate ar fi avut un program prea ambițios și rapid de integrare. Astfel a luat naștere Consiliul Special al Miniștrilor, a doua instituție a C.E.C.O., cuprinzând câte un reprezentant de rang ministerial din fiecare stat membru. Consiliul nu era amintit în Declarația Schuman și reprezenta, în fond, o limitare a caracterului supranațional al Comunității.</p>

Adunarea Comună	<p>A treia instituție era Adunarea Comună a C.E.C.O., formată din 78 de reprezentanți ai „popoarelor statelor membre”, provenind din parlamentele respective (18 - Franța, Germania Occidentală și Italia, 10 - Belgia și Olanda și 4 - Luxemburg). Adunarea avea puteri restrânse, în primul rând fiind puterea de control asupra Înaltei Autorități, care nu răspundea în fața statelor, dar era supusă controlului Adunării. Interesant este însă că în relația supranațional - național (sau Înalta Autoritate - Consiliu de Miniștri), Adunarea s-a aflat, de regulă, de partea celei dintâi, încercând să adâncească integrarea, chiar dacă resursele ei de putere erau foarte reduse la început.</p>
Curtea de Justiție	<p>În sfârșit, C.E.C.O. dispunea de o instituție jurisdicțională – Curtea de Justiție. Aproape de la început ea a judecat litigiile îndreptate de statele membre împotriva Înaltei Autorități. Cele mai multe au fost respinse, iar decizia a fost acceptată de statele părți. Astfel, Curtea de Justiție a jucat un rol fundamental în întărirea autorității suprastatale a Înaltei Autorități, la asigurarea ordinii de drept în C.E.C.O. și deci la dezvoltarea integrării. În plus, mai exista și un organ consultativ, Comitetul Consultativ, format din reprezentanți ai producătorilor, muncitorilor și consumatorilor din domeniu carbonifer și metalurgic, care acorda avize, la cerere Înaltei Autorități.</p>
Comitetul Consultativ	<p>Ritmul de activitate al C.E.C.O. a fost impresionant: pe 10 februarie 1953 a fost deschisă piața comună a cărbunelui și minereului de fier, pe 15 martie cea a fierului vechi și pe 1 mai 1953 cea a oțelului. Tratatul prevedea un termen de cinci ani pentru încheierea procesului.</p>
Bilanț	<p>Este greu de făcut un bilanț al activității C.E.C.O., punctele de vedere fiind foarte diferite. Derek W. Urwin amintește numeroase blocaje, provocate de reticența statelor și ajunge la concluzia că, pe plan economic bilanțul este „mixt” (pozitiv și negativ), iar politic „se pare că nu a realizat prea mult”. John Gillingham este și mai sofisticat când spune că „C.E.C.O. nu a satisfăcut pe nimeni prin activitatea ei, totuși realizările erau substanțiale”. Mult mai clar și mai optimist, autorul articolului despre C.E.C.O. din <u>Dicționarul Uniunii Europene</u>, coordonat de Gilles Ferréol, afirmă: „Rezultatele spectaculoase obținute au justificat continuarea experienței”.</p>
Războiul din Coreea	<p>Dar ceea ce se poate spune cu certitudine este că în ciuda noutății ei, în ciuda piedicilor și reticențelor în fața unei organizații atât de originale, C.E.C.O. a fost acceptată, devenind un reper și într-un fel un model.</p> <p>O mare parte din dificultățile reale ale C.E.C.O. au provenit din caracterul ei experimental. În plus, Comunitatea avea de la început în caracter incomplet, pentru că art.16 al Tratatului de la Paris prevedea formarea unei <i>Comunități politice</i>, din care C.E.C.O. urma să facă parte.</p> <p>Dar nu trebuie să uităm nici problemele epocii, care au îngreunat unele procese și le-au accelerat pe altele... Astfel, la mai puțin de două luni de la prezentarea Declarației Schuman începea războiul din Coreea, perceput ca prima agresiune comunistă de proporții, care putea include, în viitor, și Europa occidentală. A fost primul conflict deschis, sângeros, din cadrul războiului rece și a afectat întreaga lume, în primul rând</p>

Europa, unde cele două tabere aveau considerabile forțe față în față și unde erau semnificative centre de putere.

5.2.3. Tentativele de extindere a integrării: C.E.A. și C.P.E.

În acest context, începuturile C.E.C.O. sunt contemporane cu alte două încercări de extindere a integrării: Comunitatea Europeană de Apărare și Comunitatea Politică.

Confruntate cu războiul din Coreea, în care au ajuns repede să aibă o implicare decisivă (sub steagul ONU), Statele Unite erau tot mai preocupate de întărirea flancului european. La 12 septembrie 1950, ele au propus reînarmarea Germaniei Federale, sub egida NATO. Problema a fost discutată la Consiliul Atlantic, reunit la New York, câteva zile mai târziu, pe 26 septembrie 1950. Însă, dacă problema germană era pentru americani importantă, în contextul agravării situației internaționale, aceeași problemă era pentru francezi, vitală. Ei vor încerca, deci să ia inițiativa. Problema unei armate europene comune a fost deja ridicată și aprobată la cea de-a doua sesiune a Consiliului Europei, în august 1950.

**Planul Plevin –
Comunitatea
Europeană de
Apărare**

Apoi, pe 24 octombrie 1950, șeful guvernului francez, René Plevin, a propus în fața Adunării Naționale, planul unei **Comunități Europene de Apărare** (C.E.A.). Planul Plevin prevedea crearea unei armate europene comune ale cărei contingente să fie oferite de statele membre și care să fie încadrate la „nivelul celei mai mici unități posibile”. În acest mod, unitățile germane ar fi fost topite în armata Comunității. Apoi, se mai propunea atașarea acestei armate „instituțiilor politice ale Europei unite”. Aceasta presupunea existența unui ministru european al Apărării, subordonat unui Consiliu de Miniștri responsabil, la rândul lui, în fața unei Adunări Europene. Adunarea Națională franceză a aprobat proiectul cu 348 voturi pentru și 224 contra.

Tratativele au fost complicate, dar s-au finalizat prin semnarea, la 27 mai 1952, a Tratatului de la Paris privind Comunitatea Europeană de Apărare. La cererea Italiei, în tratat a fost inclus un articol (38), care prevedea constituirea unei Adunări Comune însărcinate nu numai cu controlul armatei europene, ci și cu studierea căilor de a crea o federație europeană. Apare astfel perspectiva unei noi comunități: cea politică. Pentru a grăbi lucrurile, Paul-Henri Spaak, din nou prim ministru al Belgiei, face propunerea de a se constitui o *Adunare ad hoc*, pe baza Adunării Comune a C.E.C.O., ale cărei opinii federaliste erau bine cunoscute. Pe 10 septembrie 1952 *Adunarea ad hoc*, prezidată chiar de Spaak, a fost invitată să prezinte, în șase luni un proiect privind viitoarea **Comunitate Politică Europeană**.

**Proiectul
Comunității
Politice
Europene**

Pe 10 martie 1953, proiectul de tratat al Comunității Politice, cu 117 articole, era prezentat la Strasbourg. Însă soarta lui rămânea dependentă de celălalt proiect, cel al Comunității Europene de Apărare. Și în mod paradoxal, dificultățile cele mai mari erau tot în Franța. Echilibrul politic fragil, instabilitatea guvernamentală cronică, dificultățile economice provocate de problemele coloniale (în special cea vietnameză în această epocă) complicau orice acțiune politică de amploare.

Eșecul C.E.A.

După ce patru state (Germania Federală, Belgia, Olanda și Luxemburg) au ratificat proiectul C.E.A. așa cum a fost propus din inițiativă franceză, Franța oferea, la 18 august 1954, o nouă formulă, atenuând caracterul supranațional. După multe ezitări și amânări guvernul francez a trimis tratatul pentru ratificare în Adunarea Națională, dar nu l-a susținut pentru a nu risca să cadă o dată cu el... Rezultatul era previzibil: la 30 august 1954 proiectul C.E.A. este respins cu 319 voturi contra și 264 pentru. A fost un eșec greu și plin de urmări: cele două comunități nu se mai puteau realiza atunci. Unele idei vor fi reluate după mulți ani... Nici măcar reînarmarea Germaniei Federale, de care se temeau unii deputați francezi nu a fost prea mult întârziată: în 1955 aceasta era acceptată prin includerea țării în NATO.

Eșecul realizării celor două Comunități, cea de apărare și cea politică, a reprezentat mai mult decât pierderea a patru ani de eforturi, ci a creat și un profund sentiment de decepție în rândul federaliștilor. Decepție, dar nu descurajare. Jean Monnet explică în memoriile sale că a renunțat la președinția Înaltei Autorități tocmai pentru a fi liber să acționeze.

Există două teze cu privire la dezvoltarea integrării europene, după eșecul din 30 august 1954. Conform tezei tradiționale: „Știrea despre 30 august a provocat peste tot în Europa consternare” (H. Brugmans). În consecință, s-a pus problema „relansării europene”. Alan S. Milward observă însă că în perioada 1950-1954 s-au dezvoltat paralel două linii de negociere: una economică și alta militară, privind C.E.A. Eșecul celei de-a doua, n-a făcut decât să crească importanța primei direcții.

Se poate însă remarca faptul că în perioada 1950-1954 nu s-au realizat progrese reale pe calea integrării, în afară de construirea C.E.C.O. care, potrivit Planului Schuman, era numai o etapă.

Reluarea integrării

Cea mai simplă inițiativă pentru reluarea integrării a fost propunerea de a se crea noi „comunități” specializate. Astfel, Dr. Sicco Mansholt, ministrul Agriculturii din Olanda a propus o Comunitate Agricolă, sau un *pool* (cartel) verde, Edouard Bonnefous, senator francez, a elaborat proiectul Comunității Europene a Transporturilor, iar alții au prezentat chiar un plan de cooperare medicală, numit *pool* alb. Monnet însuși a sugerat ca atribuțiile C.E.C.O. să fie lărgite și la alte surse de energie, în afară de cărbune.

Totuși, deși eșecul C.E.A. nu a fost îndreptat împotriva integrării, ci evident împotriva reînarmării Germaniei, șocul a fost destul de puternic pentru a bloca un timp toate proiectele.

Monnet și Comitetul de acțiune pentru Statele Unite ale Europei

În aceste condiții a părăsit Jean Monnet conducerea C.E.C.O. și a format *Comitetul de Acțiune pentru Statele Unite ale Europei*. Comitetul avea o componență diferită de organizațiile federaliste anterioare. El admitea ca membrii numai conducători calificați și mandatați ai partidelor politice și sindicatelor. În acest comitet a apărut ideea înființării unei Comunități Economice Europene, sau Piață Comună.

Dar planul a fost preluat de trei reprezentanți din BENELUX, care s-au completat reciproc. Joseph Bech, ministrul de Externe luxemburghez, aducea experiența diplomatică. Belgianul Paul-Henri Spaak era deja

foarte bine cunoscut pentru energia și pasiunea pe care le punea în slujba federalismului. În sfârșit, olandezul Johan Willem Beyen, avea un impresionant trecut de expert economic și financiar. El a lucrat la marile firme internaționale Philips și Unilever, a fost director la Banca Reglementării Internaționale, de la Basel, înainte de al doilea război mondial, a reprezentat țara sa la Conferința de la Bretton Woods, care a dat naștere Fondului Monetar Internațional și Băncii Mondiale și a deținut funcții de conducere la cele două importante instituții. În 1952 a devenit ministru de externe al Olandei. Cu marea lui experiență în problemele economice, Beyen era convins că dezvoltarea sectorială a integrării nu era realistă și a propus planul unei Comunități Economice generale. Acesta a fost *planul Beyen*.

5.2.4. Conferința de la Messina - 1955

Conferința de la
Messina

Evenimentul decisiv în „relansarea” europeană a fost **Conferința de la Messina** (Sicilia), din 1-3 iunie 1955. Convocată de ministrul de Externe italian, Gaetano Martino, care era și deputat pentru Sicilia, conferința avea forma unui obișnuit Consiliu de Miniștri al C.E.C.O., urmând să discute cine îi va urma lui Monnet la conducerea Înaltei Autorități. Dar, sub puternica impresie produsă de votul negativ din 30 august 1954 din Adunarea franceză, conferința trebuia să discute și viitorul integrării europene însăși. Cu numai câteva zile înainte, pe 20 mai țările BENELUX au cerut introducerea pe ordinea de zi a conferinței a memorandumului lor comun.

La Messina, păreri erau totuși împărțite. Planul Beyen a fost sprijinit de Italia, favorabilă ideii unei comunități economice generale. Însă reprezentantul Franței, Antoine Pinay, prudent după eșecul din anul precedent, susținea planuri mai modeste de integrare sectorială. El a fost sprijinit de reprezentantul Germaniei Federale, Walter Hallstein. Totuși, atmosfera era ezitantă, dar optimistă și comunicatul final al conferinței era încurajator. În el se preciza că cele șase guverne își propun *„drept obiectiv al acțiunii lor în domeniul economic formarea unei piețe comune europene, care să excludă orice taxă vamală și orice restricție cantitativă. Ele consideră că această piață trebuie realizată pe etape.”* În comunicatul final se mai preciza că *„trebuie să se continue crearea unei Europe comune, prin dezvoltarea instituțiilor comune, fuziunea progresivă a economiilor naționale, crearea unei piețe comune și armonizarea politicilor sociale”*.

Comitetul Inter-
guvernamental

Cel mai important fapt s-a dovedit însă a fi hotărârea Conferinței de la Messina de a crea un comitet de experți care să pregătească documentele. O decizie plină de urmări a fost și cea ca acest *Comitet Interguvernamental* să fie condus de un om politic și, pentru marea lui experiență, a fost preferat P.-H. Spaak. Activitatea comitetului, sub conducerea energică a lui Spaak, a început pe 9 iulie 1955, la castelul Val-Duchesse de lângă Bruxelles. Au fost formate patru comisii însărcinate cu studierea problemelor: energiei tradiționale; energiei nucleare; transporturilor și lucrărilor publice; pieței comune, în ansamblu.

La conferința de la Noordwyk (lângă Haga) a celor șase miniștri de Externe a fost prezentat pe 6 septembrie 1955 un prim raport al

comitetului Spaak: dosarul energiei atomice rămânea pe primul plan, însă progrese mari se realizaseră în dosarul comunității economice generale. Cei șase miniștri au decis să se continue în acest sens și au exprimat încrederea lor în succesul acțiunii.

Au mai fost totuși necesare 7 conferințe pentru a obține un acord general pentru textele propuse. La Bruxelles (11-12 februarie 1956) au fost prezentate ultimele opinii înainte de predarea unui raport detaliat al comitetului Spaak cu privire la cele două comunități, pe 23 aprilie 1956. Raportul a fost discutat și aprobat la conferința de la Venetia (29-30 mai 1956). Apoi, proiectele de tratate și convenții au fost discutate la conferințele de la: Bruxelles (iunie 1956), Celle-Saint-Cloud (octombrie 1956) și din nou Bruxelles (ianuarie 1957). Ultimele obstacole vor fi depășite la conferința de la Paris (16-21 februarie 1957), când textele au fost aprobate de experți, apoi de miniștri de Externe și, în sfârșit, de șefii de guvern. Cea de-a șaptea conferință, în pregătirea istoricei reuniuni de la Roma, se desfășoară la Bruxelles, pe 10 martie 1957. Tratatul era pregătit pentru semnare...

Test de autoevaluare 1

1.1. Identificați principalele puncte ale Declarației Schuman

.....

.....

.....

.....

1.2. Menționați instituțiile CECO și prerogativele lor

.....

.....

.....

.....

Răspunsurile pot fi consultate la pagina

5.3. Comunitatea Economică Europeană – C.E.E.

5.3.1. Tratatul de la Roma - 1957

Conferința de la Roma

Întrunirea care avea drept scop semnarea celor două tratate ale noilor comunități europene s-a deschis pe **25 martie 1957**, la **Roma**, pe Capitoliu, în Palatul Conservatorilor, în sala Horaților și Curiaților, cea mai mare din edificiu. La impresionanta ceremonie oficială, care a început la ora 18, au participat cele 12 personalități oficiale care își vor pune semnăturile pe documente și circa 400 de experți și de ziariști.

Primul a luat cuvântul Konrad Adenauer, care a început prin a mulțumi celor care participaseră la redactarea tratatelor și în primul rând lui P.-H. Spaak. Apoi, el a evidențiat semnificația istorică a evenimentului: „ *Cu puțin timp în urmă, erau mulți cei care considerau irealizabil acordul pe care noi îl consacram oficial astăzi. Voința de unificare a Europei a fost adormită pentru mult timp. Dar optimiștii și nu pesimiștii sunt cei care au dreptate...Nu trebuie ca detaliile să ne împiedice să vedem întreaga amploare a progresului realizat*”. Au urmat alte discursuri. Cel mai

important artizan al operei împlinite la Roma, P.-H. Spaak arăta imensa însemnătate a ceea ce poate fi considerat „*drept cea mai mare transformare voluntară și dirijată*” din istoria Europei, care nu se bazează pe recurgerea la forță, ci pe apelul la inteligență.

După cuvântări, a venit rândul ceremoniei de semnare a celor două tratate și a documentelor anexe. Ordinea semnării a fost alfabetică (cu denumirea țării în limba de origine) : Belgia, Germania, Franța, Italia, Luxemburg și Olanda. Fiecare stat avea două semnături, cea a ministrului de Externe și cea a șefului guvernului. Roma era împodobită în acea zi cu afișe care reprezentau cele șase state participante sub forma unor siluete feminine îmbrăcate în culorile naționale dându-și mâna peste harta Pieței Comune, sub lozinca: *Șase popoare, o singură familie, pentru binele tuturor.*

Tratatul instituind Comunitatea Economică Europeană (C.E.E.), semnat la 25 martie 1957 la Roma, avea 248 de articole, la care se adăugau 4 anexe, 13 protocoale, 4 convenții și 9 declarații. Tratatul era încheiat pentru o perioadă nelimitată. Și al doilea document principal, **Tratatul instituind Comunitatea Europeană a Energiei Atomice (C.E.E.A. sau EURATOM)** era rezultatul unui efort comparabil: avea 225 de articole.

Tratatul CEE În Preambul, Tratatul C.E.E. începe cu fraza „Hotărâți să pună bazele unei uniuni mereu mai strânse între popoarele europene”. Iar scopul C.E.E. este definit în Partea întâi – Principiile: „*Comunitatea are drept misiune, prin instituirea unei piețe comune și prin apropierea progresivă a politicilor economice ale statelor membre, să promoveze dezvoltarea armonioasă a activităților economice în întreaga Comunitate, o extindere continuă și echilibrată, o stabilitate crescută, o ridicare accelerată a nivelului de viață și relații mai strânse între statele pe care le reunește*” (art.2).

Obiective În art.3 sunt detaliate obiectivele pentru atingerea acestui scop: a) eliminarea taxelor vamale și a restricțiilor cantitative în comerțul dintre statele membre; b) stabilirea unui tarif vamal comun și a unei politici comerciale comune față de statele terțe; c) abolirea, între statele membre, a obstacolelor în calea liberei circulații a persoanelor, serviciilor și capitalurilor; d) instituirea unei politici comune în domeniul agriculturii; e) instituirea unei politici comune în domeniul transporturilor; f) stabilirea unui regim care să garanteze veritabila concurență pe piața comună; etc.

Tratatul Euratom Tratatul EURATOM era diferit nu numai pentru că se referea la o politică sectorială, ci și pentru că domeniul atomic era la început și se putea urmări doar: dezvoltarea cercetării și difuzarea cunoștințelor, stabilirea unor standarde de siguranță pentru muncitori; aprovizionarea statelor membre cu minereuri și combustibili nucleari; stimularea investițiilor de capital în industria nucleară și construirea instalațiilor necesare acestei industrii.

Instituțiile create prin cele două tratate de la Roma dovedeau relația dintre cele trei comunități (CECO, CEE, CEEA) și răspundeau

Comisia CEE	experienței acumulate în ultimii cinci ani. În centrul celor două comunități nou create era instituția numită Comisia . Fiecare comunitate avea propria comisie: Comisia C.E.E. avea 9 membri (câte 2 pentru Franța, Italia și Germania Federală și câte 1 pentru statele BENELUX), iar Comisia C.E.E.A. avea 5 membri, câte unul pentru fiecare stat în afară de Luxemburg, care nu avea politică atomică. Cele două comisii aveau drept model Înalta Autoritate a C.E.E.A. fiind instituții supranaționale.
Consiliul CEE	Totuși, noile comisii dispuneau de atribuții mai reduse, caracterul supranațional fiind limitat. Cea mai importantă instituție era în noile comunități Consiliul C.E.E. , respectiv C.E.E.A. Formate la nivel ministerial, cele două Consilii, ca și Consiliul Special de Miniștri al C.E.C.O., reprezentau suveranitatea statelor și aveau puterea de decizie (întărită în cazul noilor comunități).
Adunarea Parlamentară Europeană	Celelalte două instituții era comune celor trei comunități. La 28 februarie 1958 a fost dizolvată Adunarea comună a C.E.C.O., iar pe 19 martie 1958 s-a reunit la Strasbourg, în Casa Europei, prima sesiune a Adunării Comune a celor trei comunități. Prin rezoluția din 20 martie 1958, Adunarea însăși a decis să-și ia numele de Adunare Parlamentară Europeană . Ea avea 142 de deputați provenind din parlamentele naționale (aveau mandat dublu): câte 36 pentru Franța, Italia și Germania Federală, câte 14 pentru Belgia și Olanda și 6 pentru Luxemburg. Atribuțiile Adunării rămăneau restrânse: deliberative și de control, fără putere legislativă sau bugetară, caracteristice parlamentelor naționale. În sfârșit, exista o Curte de Justiție comună celor trei comunități.
Curtea de Justiție	
Ratificarea Tratatelor	Ratificarea tratatelor de la Roma s-a realizat deosebit de rapid și fără surprize neplăcute, între septembrie și decembrie 1957. Numai în Franța și Italia opoziția a fost ceva mai mare: în Adunarea Națională franceză tratatele au fost aprobate cu o diferență de peste 100 de voturi (cu 342 voturi pentru și 239 împotriva), iar în Camera Deputaților italiană au fost 311 voturi pentru și 144 de voturi împotriva celor două tratate. Faptul era previzibil, voturile contra venind, în special, din tabăra comunistă.

5.3.2. Măsurile, rezultatele și primele probleme

La 1 ianuarie 1958 tratatele de la Roma intră în vigoare, Comunitatea Economică Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice devin realități. La 6-7 ianuarie 1958, la Paris, reprezentanții țărilor membre s-au întâlnit și au luat hotărâri importante cu privire la instituțiile Comunităților Europene. Au fost desemnați primii membri ai Comisiei C.E.E. și ai Comisiei C.E.E.A. Comisia C.E.E. l-a avut ca președinte pe Walter Hallstein, funcție pe care o va păstra până pe 1 iulie 1967. Cei trei vicepreședinți erau: italianul Piero Malvestiti, care se ocupa de informații, olandezul Sicco Mansholt, responsabil pentru problemele agricole și francezul Robert Marjolin, cu atribuții privind conjunctura și armonizarea politicilor, a problemelor monetare, energiei etc. În același timp au fost aleși cei cinci membri ai Comisiei EURATOM, președinte fiind francezul Louis Armand.

Walter Hallstein

La 1 iulie 1958 Comisiile se instalează la Bruxelles, sediul celor două comunități noi. Iar pe 7 octombrie 1958 noua Curte de Justiție comună

<p>Primele măsuri</p>	<p>pentru toate cele trei Comunități se instalează la Luxemburg.</p> <p>La 1 ianuarie 1959 intră în vigoare primele măsuri în vederea realizării Pieței Comune: taxele vamale între cele șase țări au fost reduse cu 10%, iar contingentele au fost mărite cu 20%, fără a putea fi, ca volum, sub 3% din producția națională. Rezultatele au fost, chiar din primele luni, peste așteptări: schimburile între țările membre au fost cu 10% mai mari în primele luni din 1959, față de perioada corespunzătoare din 1958. Pentru Franța, creșterea a fost de 28% către țările membre ale C.E.E. și doar 1% cu țările care nu erau membre.</p>
<p>Rezultate</p>	<p>În 1959 schimburile între statele membre au crescut cu 19% față de anul 1958. Creșterea economică era într-adevăr spectaculoasă. Francezii și belgienii au propus începerea tratatelor pentru accelerarea punerii în aplicare a Tratatului de la Roma. Pe 13 februarie 1960 Consiliul C.E.E. adoptă un proiect de tarif vamal extern comun. Apoi, Consiliul desfășurat la Luxemburg (10 mai 1960) și Bruxelles (11-12 mai 1960) a hotărât accelerarea formării Pieței Comune, prin introducerea unei etape intermediare de reducere a taxelor vamale, de 10%, de la 1 iulie 1960. La 1 ianuarie 1961, a urmat a treia reducere cu 10% a taxelor vamale.</p> <p>Tratatul de la Roma privind C.E.E. prevedea eliminarea taxelor vamale între statele membre după o perioadă de tranziție de 12-15 ani, împărțită în etape de 4 ani. Dar succesul remarcabil, evidențiat chiar din primele luni, în acest domeniu a dus la încheierea procesului la 1 iulie 1968, cu un an și jumătate înainte de termenul minim fixat de tratat.</p>
<p>Reluarea temei integrării politice</p>	<p>Succesele economice au atras după ele, foarte repede, cum era de așteptat, redefinierea preocupărilor pentru uniunea politică. Tema aceasta nu a fost de fapt niciodată abandonată. În concepția oamenilor politici care au redactat și semnat Tratatul de la Paris și Roma, scopul acțiunii lor era uniunea politică, numai mijlocul, temporar, era economic. La Adunarea Consultativă a Consiliului Europei, în 1964, Paul-Henri Spaak afirma că: <i>„Ceii ce au realizat Tratatul de la Roma ...nu s-au gândit la el ca esențial economic; l-au considerat ca o etapă în drumul spre uniunea politică”</i>. Iar Walter Hallstein, susținea: <i>„Nu integrăm economii, integrăm politici. Nu împărțim doar mobila între noi, construim împreună o casă nouă și mai mare”</i>.</p> <p>Tema uniunii politice a fost discutată la prima întâlnire la vârf a celor șase, pe 10-11 februarie 1961, la Paris și reluată la a doua întâlnire de acest fel, care a avut loc la Bad- Godesberg, lângă Bonn, pe 17-18 iulie 1961. În documentul adoptat la această din urmă întâlnire se arăta că semnatarii: <i>„au hotărât să dea formă voinței de uniune politică deja implicată în tratatele care au instituit comunitățile europene”</i>. În consecință, s-a decis formarea unei Comisii, sub conducerea lui Christian Fouchet, ambasadorul Franței în Danemarca, însărcinată să pregătească un plan în acest sens.</p> <p>Inițiativa era firească, dar epoca era, din nou, puțin favorabilă pentru ideile supranaționale. Principala piedică era acum chiar președintele Franței Charles de Gaulle. Adept al unirii Europei, dar fără afectarea suveranității, într-o Europă a „patriilor”, generalul vorbea, de fapt, despre</p>

<p>Perspectiva franceză și Planurile Fouchet</p>	<p>Europa și se gândea la Franța. Pe 19 noiembrie 1961 era prezentat <i>Planul Fouchet</i> pentru o „Uniune de state” europene. Deși preconiza o politică externă și de apărare comune și dezvoltarea cooperării culturale, educaționale și științifice, planul era lipsit de elemente supranaționale: exprima filosofia politică gaullistă. În fața Adunării Parlamentare Europene, un deputat olandez îl califica: „un vapor interguvernamental, cu un mic pavilion comunitar, comandat de un căpitan fără mateloți”. Nici <i>al doilea Plan Fouchet</i> prezentat pe 4 decembrie 1961 și nici <i>a treia versiune</i>, din 18 ianuarie 1962 nu erau acceptabile. La limită, erau amenințate chiar și elementele supranaționale realizate în cadrul celor trei Comunități. Opoziția Belgiei și Olandei a fost cea mai puternică. La reuniunea miniștrilor de Externe din 17 aprilie 1962, de la Paris, s-a decis suspendarea discuțiilor pe tema uniunii politice până la rezolvarea unei noi probleme: cererea Marii Britanii de aderare la C.E.E.</p>
<p>Relațiile dintre Marea Britanie și C.E.</p>	<p>Problema relației Marii Britanii cu Europa în curs de integrare este una complexă, despre care s-a scris foarte mult. Marea Britanie contribuise esențial la „deturnarea” Consiliului Europei și a refuzat să participe la procesul care a dus la formarea Comunităților Europene. Ultima invitație importantă adresată Marii Britanii de statele angajate în integrarea europeană de a se alătura acestui proces a fost adresată în timpul Conferinței de la Messina, în 1955, înainte de formarea <i>Comitetului Spaak</i>. Britanicii au refuzat. Motivele erau atât economice, cât și politice, dar în esență se respingea caracterul supranațional, deci limitarea suveranității.</p>
<p>Proiectul zonei de liber schimb</p>	<p><u>5.3.3. Tentativa unei alternative: AELS</u></p> <p>Totuși, constituirea Comunității Economice Europene crea probleme Marii Britanii, pentru că o mare parte din comerțul ei se îndrepta spre continent și crearea pieței protejate îl afecta. Soluția încercată de britanici a fost ingenioasă: crearea unei alternative pentru C.E.E. Cadrul în care s-a realizat această alternativă a fost O.E.C.E. Creată pentru administrarea, într-un cadru instituțional unic, a ajutoarelor primite prin Planul Marshall, O.E.C.E. și-a fixat după încheierea Planului alte obiective: căuta modalități de dezvoltare a relațiilor economice și comerciale între state. În acest context apare ideea creării unei vaste <i>zone de liber schimb</i>. Dar calea deschisă prin Conferința de la Messina, care a condus la formarea C.E.E. doi ani mai târziu a realizat altă modalitate de strângere a relațiilor economice: integrarea.</p> <p>Statele membre ale O.E.C.E., care aveau rezerve față de integrare, în primul rând Marea Britanie, au căutat altă soluție. În iulie 1956, Consiliul de Miniștri al O.E.C.O. a însărcinat un <i>grup de lucru</i> să studieze posibilitatea creării unei asociații între C.E.E., pe cale de constituire, și ceilalți membri ai O.E.C.O., sub forma unei zone de liber schimb. În anul 1958, în timp ce se năștea Piața Comună, s-au purtat tratative, printr-un <i>Comitet Interguvernamental</i>, între cei șase (membrii C.E.E.) și restul membrilor O.E.C.E.: ele nu au dus la nici un rezultat din cauza opoziției dintre punctele de vedere franceze și britanice. Era evident că nu este posibil un acord pentru crearea unei zone de liber schimb care să cuprindă toate țările din O.E.C.E.</p>

AELS	<p>Astfel, statele care în timpul negocierilor au avut puncte de vedere apropiate au lansat proiectul Asociației Europene a Liberului Schimb (AELS). Promotor era Marea Britanie, dar ea a obținut repede sprijinul altor șase state. Tratatul reușit din 20-21 iulie 1959 a condus la parafarea Convenției constitutive pe 20 noiembrie 1959 și la semnarea Convenției de la Stockholm (4 ianuarie 1960), intrată în vigoare pe 3 mai 1960. A luat în acest fel naștere AELS, sau „Europa celor șapte”, în contrast cu Europa celor șase (C.E.E.). Membrii fondatori ai AELS erau: Marea Britanie, Suedia, Norvegia, Danemarca, Austria, Elveția și Portugalia. Finlanda a devenit membru asociat în 1961 și membru în 1963, iar Islanda a aderat în 1970. Dispariția taxelor vamale la import între statele membre s-a realizat pe etape. Conform art.3 din Convenție au fost prevăzute 8 etape, până la renunțarea totală, pe 1 iulie 1970. Procesul a fost însă accelerat și taxele vamale au dispărut complet, între statele membre, la 1 ianuarie 1967.</p> <p>AELS a pierdut întrecerea cu „rivala” ei, Piața Comună. Ea nu a asigurat același ritm accelerat de dezvoltare pentru statele membre ca pentru membrii C.E.E. Treptat, statele AELS au cerut și au intrat în C.E.E. (și mai târziu în Uniunea Europeană). În prezent în AELS mai sunt patru state: Norvegia, Elveția, Islanda și Liechtenstein.</p>
Diferențele fundamentale dintre AELS și CEE	<p>Între AELS și C.E.E. (apoi U.E.) există diferența fundamentală că prima este o formă de acord interguvernamental, iar a doua este o formă de integrare economică, vizând o integrare politică. Însă, în afară de această deosebire fundamentală, între AELS și C.E.E. mai există, cel puțin alte trei deosebiri importante. 1) În timp ce C.E.E. era formată din șase state vecine, asigurând un teritoriu continuu, unitar, AELS era formată din patru blocuri teritoriale, fără legături de vecinătate între ele: Marea Britanie; Portugalia; Austria-Elveția și statele nordice (Danemarca, Norvegia, Suedia). 2) AELS era numai o zonă de liber schimb, adică un grup de teritorii vamale între care vămile și celelalte măsuri restrictive pentru comerț erau eliminate, între statele membre, pentru produsele care-și aveau originea în aceste state. În consecință, nu există tarife vamale unitare pentru țările terțe, fiecare stat membru păstrându-și deplina competență. 3) AELS nu este nici un spațiu economic organizat, nu există politică economică comună (și cu atât mai puțin în alte domenii); ea rămâne numai un simplu câmp al concurenței internaționale (pentru statele membre).</p>
Politica agricolă comună	<p>5.3.4. Lărgirea Pieței Comune - Deschiderea politicilor comune</p> <p>Primul deceniu întreg din istoria Pieței Comune, 1961-1970, reprezintă o perioadă de experimentare, marcate de serioase blocaje, care n-au pus însă în discuție nici viabilitatea, nici progresul lent, dar evident al integrării.</p> <p>Un prim plan de acțiune a fost deschiderea politicilor comune, între care problemele cele mai mari le-a creat politica agricolă. Prevăzută explicit în Tratatul de la Roma, <i>politica agricolă comună</i> (PAC) a fost inițiată la Conferința de la Stresa (3-11 iulie 1959). Țara cea mai interesată și principala beneficiară era și a rămas până în prezent Franța. Dezbaterile s-au prelungit, luând forma cunoscutelor „maratoane agricole”. Primul</p>

Criza „scaunului gol”	<p>„maraton agricol” (18 decembrie 1961-14 ianuarie 1962) a dus la stabilirea principiilor, dar au urmat alta două „maratoane” referitoare la finanțarea politicii agricole: 16-23 decembrie 1963 și 12-15 decembrie 1964.</p> <p>Tot politica agricolă a fost folosită de Franța (în continuare gaullistă) ca pretext (deși, în realitate, era vorba de sistemul de vot în Consiliu, care întărea caracterul supranațional), pentru declanșarea celei mai grave crize din istoria C.E.E. La 1 iulie 1965, Franța anunța că-și va retrage, de la 6 iulie, reprezentantul permanent pe lângă Comunitățile Europene (Jean-Marc Boegner) și nu va mai participa la lucrările Consiliului. Era <i>politica scaunului gol</i>, o politică de presiune pentru atingerea obiectivelor. Criza s-a încheiat abia pe 30 ianuarie 1966, prin <i>compromisul de la Luxemburg</i>: se lua act de poziția Franței, care susținea că, atunci când este în joc un interes național fundamental, votul în Consiliu trebuie să fie unanim. Acest lucru nu a împiedicat, totuși extinderea <i>votului majoritar calificat</i>, consacrat prin <i>compromisul de la Ioannina</i> (1994).</p>
Tratatul de fuziune	<p>Anul 1965 nu a fost însă numai anul crizei C.E.E., ci și anul primei revizuirii importante a tratatelor fondatoare de la Paris și Roma, prin Tratatul de la Bruxelles, numit și Tratatul de fuziune. El prevedea unirea celor trei Consilii ale Comunităților într-un singur <i>Consiliu de Miniștri</i> și unirea într-o singură <i>Comisie</i> a celor trei instituții similare. Tratatul a fost aplicat de la 1 iulie 1967.</p>
Opoziția franceză	<p>5.3.5. Extinderea C.E.E</p> <p>Însă, cu mult cea mai semnificativă problemă din această perioadă (care, de altfel și-a păstrat interesul până astăzi) a fost problema extinderii C.E.E. Succesul integrării a provocat o veritabilă răsturnare a politicii britanice. La 9 august 1961, Marea Britanie a prezentat cererea de aderare la C.E.E. Cu numai câteva zile înainte, pe 31 iulie 1961, Irlanda prezentase cererea de aderare, iar Danemarca a urmat aceeași cale, pe 10 august 1961. A patra țară membră a AELS care a cerut aderarea la C.E.E. a fost Norvegia, pe 30 aprilie 1962. În centrul procesului era însă cererea britanică, cea mai complexă, din cauza relațiilor economice speciale cu țările din Commonwealth, din cauza relațiilor politice cu SUA și, în genere, din cauza puterii demografice, economice etc. De aderarea Marii Britanii depindea, deci, succesul întregului proces. Ori, deși primirea Marii Britanii era susținută de majoritatea membrilor C.E.E., ea avea un adversar redutabil: Franța generalului de Gaulle. La o conferință de presă, la 14 ianuarie 1963, generalul a respins aderarea Marii Britanii la Piața Comună, declarând că țara nu este pregătită pentru acest lucru. De fapt, atitudinea intransigentă a președintelui de Gaulle ascundea un ansamblu de cauze care mergeau de la sentimente personale, la îngrijorări privind concurența britanică și rezerve față de poziția strategică a Marii Britanii („calul troian” al SUA în Europa, în viziunea gaulliștilor). Eșecul aderării britanice a dus la eșecul întregului „val” de extindere. Iar noua cerere a Marii Britanii, din 10 mai 1967, are aceeași soartă.</p> <p>Demisia lui Charles de Gaulle din funcția de președinte al Franței, în</p>

Primul „val” al extinderii – Europa „celor 9”	<p>aprilie 1969, schimbă radical datele problemei. Schimbarea a primit consacrarea la întâlnirea la vârf de la Haga, din decembrie 1969, care a deschis noi posibilități procesului de integrare, care se vor dezvolta în anii 1970.</p> <p>Pe 30 iunie 1970 încep, la Luxemburg, negocierile cu cele patru țări care au depus cerere: Marea Britanie, Irlanda, Danemarca și Norvegia. Tratatul a fost încheiat rapid și fără surprize, iar la 22 ianuarie 1972, la Bruxelles, cele patru țări au semnat tratatele de aderare. Se poate spune chiar că de această dată opoziția se mutase în Marea Britanie, pentru că dezbaterile în Parlamentul de la Londra au durat șase zile (cele mai lungi după război), unde votul a fost 356 pentru și 244 contra. Totuși, a existat și atunci un fapt neașteptat: votul împotriva al norvegienilor în referendumul din 26 septembrie 1972 (când 53,3% a votat „nu”). Chiar dacă Norvegia rămânea astfel în afara construcției europene, celelalte trei state, Marea Britanie, Irlanda și Danemarca, vor face parte, de la 1 ianuarie 1973, din Comunitatea Economică Europeană. De la Europa „celor șase” se trecea la Europa „celor nouă”, cu 256 milioane de locuitori.</p> <p>Perioada în care s-a discutat, negociat și realizat prima lărgire a C.E.E. a fost și perioada unor inițiative pentru întărire pe plan politic și instituțional.</p>
Conferința de la Haga – 1969	<p>5.3.6. Adâncirea integrării</p> <p>La întâlnirea la vârf de la Haga, din decembrie 1969, s-a produs o veritabilă relansare a integrării europene, o depășire a crizei provocate de politica gaullistă, începând să se vorbească despre „spiritul de la Haga”, ca atitudine constructivă în construcția europeană. Este interesantă evaluarea lui Derek W. Urwin asupra întâlnirii de la Haga „cel mai semnificativ eveniment al Comunității de la crearea ei”, care: „a deschis calea pentru lărgire, a pus bazele dezvoltării politicilor comune, a reafirmat încrederea în obiectivul final al integrării politice și a inițiat noul stil al luării deciziilor ce se va dezvolta în anii 1970.” Pornind de la inițiativele lansate la Haga, va fi adoptat, mai întâi, <i>Raportul Davignon</i> pe 20 iulie 1970, care pune bazele Cooperării Politice Europene (CPE). Apoi, pe 22 martie 1971, este adoptat Raportul Werner, care stă la baza acțiunii pentru o Uniune Economică și Monetară (UEM).</p>
Independența financiară și întărirea Parlamentului European	<p>Însă cele mai pline de consecințe practice măsuri luate în urma întâlnirii de la Haga au fost, probabil, două decizii corelate din 1970, cu privire la buget și la rolul Parlamentului European în această problemă. Astfel, prin decizia din 21 aprilie 1970 se hotără înlocuirea contribuției financiare a statelor prin resursele proprii ale Comunității, asigurând independența ei financiară. Apoi, prin Tratatul de la Luxemburg, din 22 aprilie 1970, Parlamentul European a primit, pentru prima dată o putere reală: puterea de a adopta bugetul, împreună cu Consiliul de Miniștri.</p>
Consiliul	<p>În acest context de adâncire a integrării se plasează crearea, după reuniunea la nivel înalt de la Paris, din 1974, a structurii instituționale ce se va numi <i>Consiliul European</i>. Dacă până atunci întâlnirile la nivel înalt au fost sporadice la nivelul Comunității (au existat numai șapte din 1958</p>

European până în 1974), de acum, potrivit comunicatului de la Paris, ele vor avea loc de cel puțin trei ori pe an. Astfel, reuniunea șefilor de stat sau de guvern în cadrul construcției europene devine un important for de dezbateră și orientare.

Este evident că începutul anilor 1970 reprezintă o perioadă de progres pentru integrarea europeană. O confirmare interesantă a acestei realități a venit în iunie 1975, când noul guvern (laburist) britanic a hotărât organizarea unui referendum privind menținerea rămânerea țării în Comunitate. Într-o țară cu bine cunoscut *euroscepticism* rezultatul a fost semnificativ: 67,2% dintre participanți au votat pentru rămânerea Marii Britanii în Comunitate.

Test de autoevaluare 2

2.1. Precizați obiectivele Tratatului de la Roma din 1957.

.....
 .....
 .....
 .....

2.2. Identificați instituțiile comune celor trei comunități (CECO, CEE, CEEA).

.....
 .....
 .....
 .....

2.3. Explicați cele trei dimensiuni ale integrării europene – extinderea, lărgirea și adâncirea.

.....
 .....
 .....
 .....

Răspunsurile pot fi consultate la pagina

5.4. De la Comunitatea Economică Europeană la Uniunea Europeană

5.4.1. Al doilea val al extinderii – Europa celor 12

Anii 1974-1975 au fost importanți pentru viitorul Europei și în alt sens. În trei state din sudul continentului, Grecia, Portugalia și Spania au luat sfârșit regimurile dictatoriale. S-a creat astfel posibilitatea unei noi lărgiri a C.E.E., având în vedere relațiile strânse pe care cele trei țări le aveau cu vechii membri ai acesteia.

Grecia

Grecia a obținut statutul de membru asociat (pe baza articolului 238 al Tratatului de la Roma) încă din 1962, dar relațiile cu C.E.E. au fost afectate de instalarea regimului militar la putere în 1967. În iulie 1974, în urma crizei cipriote, Grecia revine la un guvern civil. Drept urmare, țara prezintă cererea de admitere în C.E.E., la 12 iunie 1975. Negocierile au început în iulie 1976 și s-au încheiat deosebit de repede, pe 24 mai 1979 fiind semnat tratatul de admitere a Greciei în C.E.E., care intră în vigoare

de la 1 ianuarie 1981. Astfel, la începutul deceniului 8 Comunitatea avea deja zece state membre.

Spania și Portugalia

Pentru admiterea Portugaliei și Spaniei perioada de negociere a fost mai lungă și tratatele de admitere au întârziat, datorită temerii apărute în Franța față de concurența agricolă a Spaniei, în special. Portugalia a depus cererea pe 28 mai 1977 și Spania pe 28 iulie 1977, iar negocierile au început în octombrie 1978 și, respectiv, februarie 1979. Cele două tratate au fost semnate în aceeași zi, pe 11 iunie 1985 și au intrat în vigoare la 1 ianuarie 1986, când C.E.E. avea douăsprezece state membre.

5.4.2. Modificări în plan instituțional și legislativ – Actul Unic European

Primele alegeri europene

Perioada anilor 1976-1986, a cunoscut importante schimbări și în planul instituțional și al legislației comunitare. Prin decizia din 20 septembrie 1976 s-a reglementat alegere membrilor Parlamentului European prin sufragiu universal, direct. Intrată în vigoare abia în iulie 1978, decizia a condus la organizarea *primelor alegeri europene* în 1979. Principala consecință a fost creșterea legitimității și sporirea considerabilă a puterii Parlamentului European în anii care vor veni.

Actul Unic European

Un mare progres în construcția europeană s-a realizat însă prin *Actul Unic European* (AUE). El este considerat prima și cea mai importantă (până atunci) modificare a tratatelor fondatoare din anii '50. Un complex de factori a făcut posibilă această relansare.

Jacques Delors

Mai întâi a fost inițiativa Comisiei Europene, aflate atunci la începutul epocii **Jacques Delors**, cel mai activ și remarcabil președinte din istoria instituției. În 1985, Comisia a prezentat un document programatic numit *Cartea Albă* în care propunea orientări pentru reformarea Comunității.

În al doilea rând, s-a evidențiat receptivitatea statelor membre, în ciuda unor rezerve ridicate de Marea Britanie, Danemarca și Grecia. Cu excepția acestor trei state, s-a hotărât la Consiliul European de la Milano, din iunie 1985, constituirea unei *Conferințe Interguvernamentale*, prima de acest fel. Conferința și-a început activitatea la Luxemburg, pe 9 septembrie 1985, și în decembrie a prezentat proiectul. *Actul Unic European* a fost semnat la 28 februarie 1986, la Luxemburg, urmând să intre în vigoare la 1 ianuarie 1987. Problemele privind ratificarea, apărute în Danemarca și Irlanda, au amânat însă intrarea în vigoare până la 1 iulie 1987.

Actul Unic European cuprinde trei categorii importante de prevederi. Acestea sunt:

Piața Unică

Mai întâi, domeniul considerat fundamental în reglementarea documentului este realizarea *pieței interne unice* până la sfârșitul anului 1992. Eliminarea taxelor vamale și celorlalte bariere comerciale, primele obiective ale C.E.E., au fost realizate cu mult timp în urmă, dar nu era suficient. Prin *Actul Unic European* se urmărea obținerea unui „spațiu fără frontiere interne în care libera circulație a mărfurilor, a persoanelor, a serviciilor și a capitalurilor este asigurată” (art.8A). În pregătirea

Prevederi instituționale	<p>acestui obiectiv, a fost semnat, pe 14 iunie 1985, <i>acordul de la Schengen</i>, care prevedea eliminarea progresivă a controlului de frontieră între statele semnatare.</p> <p>În al doilea rând, au fost înscrise în <i>Act</i> prevederi cu caracter instituțional. Acestea erau semnificative prin aria lor de acoperire, referindu-se la patru instituții: 1) se întărește poziția Parlamentului European, prin noile proceduri – <i>cooperarea și avizul conform</i>; 2) se extinde aria de aplicare a <i>votului majoritar calificat</i> în Consiliul de Miniștri; 3) se acordă recunoaștere legală Consiliului European (dar nu în textul tratatului); 4) activitatea Curții de Justiție este consolidată prin înființarea unei noi instanțe, care să preia o parte din cauze – <i>Tribunalul de Primă Instanță</i>.</p>
Noi Politici Comune	<p>În al treilea rând, au fost incluse noi domenii în cadrul <i>politicilor comune</i>: mediu, cercetare și dezvoltare tehnologică, coeziune economică și socială. Totodată, cooperarea în politica externă a fost redefinită <i>Cooperarea Politică Europeană</i> și a primit o reglementare mai clară.</p> <p><i>Actul Unic European</i> a avut o semnificație istorică. El a întărit încrederea în construcția europeană, în special fiind un succes pentru Comisie și ambițiosul ei președinte, Jacques Delors. Adoptat în perioada în care devenea treptat evidentă, pentru toată lumea, criza sistemului comunist, el întărea poziția occidentului și în special a Europei comunitare în confruntarea istorică.</p>
Europa „celor 15”	<p><u>5.4.3. Prăbușirea comunismului și consecințele sale asupra integrării europene</u></p> <p>De altfel, prăbușirea comunismului în Europa, în 1989-1991, inclusiv dispariția URSS, oferă noi șanse unificării reale și complete a continentului. Pe termen scurt și mediu perspectivele deschise pot fi sistematizate în două capitole.</p> <p>Mai întâi, câteva state neutre și puternic dezvoltate economic, care nu au acceptat, din diverse motive, aderarea la Europa comunitară în perioada războiului rece, au cerut statutul de membre. Astfel, Austria a cerut admiterea pe 17 iulie 1989, Suedia pe 1 iulie 1991, iar Finlanda pe 18 martie 1992. Chiar și Elveția a depus o cerere de admitere pe 20 mai 1992, dar electoratul elvețian a respins inițiativa prin referendumul din 6 decembrie 1992 (50,3%contra). Pentru celelalte trei țări nu au fost probleme de admitere. Se poate consemna, mai degrabă, un record: negocierile au început pe 1 februarie 1993 și s-au încheiat, prin încheierea celor trei tratate, pe 24 iunie 1994. De la 1 ianuarie 1995 nou creată Uniune Europeană (incluzând Comunitatea) avea <i>cincisprezece membrii</i>.</p>
Premisele aderării fostelor state comuniste	<p>În al doilea rând, fostele state comuniste nu au întârziat să opteze și ele pentru Europa unită, după recâștigarea democrației. Primul stat fost comunist care a cerut aderarea a fost Ungaria (31 martie 1994), urmată la numai câteva zile de Polonia (5 aprilie 1994). România a deschis seria cererilor din anul 1995, pe 22 iunie, fiind urmată de: Slovacia (27 iunie), Estonia (28 noiembrie), Letonia (27 octombrie), Lituania (12 decembrie) și Bulgaria (16 decembrie). Cehia a depus cererea la începutul anului</p>

	<p>1996, pe 17 ianuarie și, în același an, Slovenia (10 iunie), prima fostă republică iugoslavă, încheie lunga listă. Dacă amintim că și două mici state mediteraneene, Malta și Cipru, făceau parte din același grup, ne dăm seama de complexitatea problemei noii lărgiri a Uniunii Europene, care a dominat deceniul 1994-2004. În acest context, s-a dezvoltat, mult mai mult decât în etapele anterioare teoria și practica <i>lărgirii</i> Uniunii Europene.</p>
<p>Problema decalajului economic</p>	<p>Un prim aspect al problemei era gravul decalaj economic dintre Europa democratică și fostele state comuniste. Era necesară o veritabilă reconstrucție, similară, deși mai dificilă, cu cea realizată prin Planul Marshall. În acest sens, a fost inițiat, încă din 1989, Programul PHARE. Destinat inițial Poloniei și Ungariei, de unde-i vine și numele (PHARE, este prescurtarea, din limba engleză, pentru „ajutor pentru reconstrucția economică Polonia și Ungaria), programul a fost extins la toate statele candidate din centrul și estul Europei (și chiar la state care nu erau candidate încă). El a mobilizat fonduri europene substanțiale: 6,7 miliarde euro, în perioada 1995-1999 și 10 miliarde euro pentru 2000-2006. Astfel, programul PHARE a devenit principalul instrument de preaderare. Dar, la aceste fonduri impresionante s-au adăugat, programele ISPA, pentru protecția mediului și dezvoltarea infrastructurii de transporturi în statele candidate și SAPARD, ajutor pentru sectorul agricol.</p>
<p>Criteriile de aderare (Copenhaga)</p>	<p>În iunie 1993, la Consiliul European de la Copenhaga, au fost prezentate 3 criterii pentru aderare, numite <i>criteriile de la Copenhaga</i>: 1) politic: instituții stabile care să garanteze democrația, primatul dreptului, respectarea drepturilor omului și respectarea drepturilor minorităților; 2) economic: economie de piață funcțională; 3) preluarea <i>acquis</i>-ului comunitar. <i>Acquis</i>-ul poate fi definit ca un ansamblu de principii, reglementări, obiective, realizări deja împlinite, <i>obținute</i> de statele membre, pe care țările candidate le acceptă drept condiții pentru aderare.</p>
<p>Dezbaterea privind lărgirea spre est</p>	<p>La Consiliul European de la Madrid (decembrie 1995) s-a recunoscut că „lărgirea este o necesitate politică și, totodată, o șansă istorică pentru Europa”. Dezbaterea privind lărgirea spre est a Uniunii Europene a dominat ultimul deceniu al secolului trecut. Propunerile mergeau în trei direcții: fie să se admită diferențiat fiecare țară, în funcție de gradul ei de pregătire; fie să se desprindă grupuri de țări; fie să se accepte un mare val de extindere, soluție avantajoasă politic, pentru că elimina resentimentele, dar mai greu de acceptat economic.</p>
	<p>În iulie 1997, Comisia Europeană a adoptat documentul Agenda 2000 prin care recomanda începerea negocierilor pentru aderare cu Polonia, Ungaria, Cehia, Slovenia și Estonia, iar Consiliul European de la Luxemburg (decembrie 1997) a decis începerea negocierilor cu aceste state. La 31 martie 1998 au început negocierile cu aceste cinci țări plus Cipru.</p>
<p>Consiliul European de la</p>	<p>Însă Consiliul European de la Helsinki, din decembrie 1999, a favorizat abordarea politică, hotărând că toate statele candidate fac parte din același proces(sau <i>val</i>) și negocierile pot începe în februarie 2000.</p>

Helsinki Procesul a fost încheiat însă diferențiat în timp (deși este vorba de același val): zece state au intrat deja în Uniune, în mai 2004, celelalte două, România și Bulgaria urmează să între, probabil, la 1 ianuarie 2004. Totodată, în prezent sunt în desfășurare negocierile cu alte două state candidate: Croația și Turcia.

Test de autoevaluare 3

3.1. Menționați prevederile Actului Unic European.

.....
 .....
 .....
 .....

3.2. Explicați ce înseamnă criteriile de la Copenhaga și acquis-ul comunitar?

.....
 .....
 .....
 .....

Răspunsurile pot fi consultate la pagina

5.5. Uniunea Europeană

Este de remarcat că problema lărgirii nu a fost singura în istoria, evident accelerată, a construcției europene după *Actul Unic European*, adică în ultimele două decenii. Dovada accelerării ritmului construcției europene este că a fost nevoie să treacă trei decenii de la tratatele fondatoare până la prima revizuire semnificativă, prin AUE, dar în ultimele două decenii au fost adoptate și au intrat în vigoare **trei tratate** importante: cel de la Maastricht, cel de la Amsterdam și cel de la Nisa. În plus, a fost semnată, dar n-a intrat în vigoare prima *Constituție* europeană.

5.5.1. Tratatul privind Uniunea Europeană - Maastricht - 1992

Tratatul de la Maastricht

Procesul care a dus la redactarea tratatului de la Maastricht a început în perioada 1988-1990 când, într-un lung șir de Consilii Europene (Hanovra, 1988; Madrid, 1989; Strasbourg, 1989; Dublin I și Dublin II, 1990; Roma I și Roma II, 1990) s-au parcurs treptele până la inițierea a două Conferințe Interguvernamentale: una asupra Uniunii Economice și Monetare (UEM) și cealaltă pentru Uniunea Politică. Cele două Conferințe Interguvernamentale s-au întrunit în tot anul 1991 și au prezentat rapoartele la Consiliul European de la Maastricht (9-11 decembrie 1991). După negocieri dificile și încordate au fost depășite ultimele obstacole, în special opoziția Marii Britanii la extinderea semnificativă a politicii sociale comunitare. **Tratatul privind Uniunea Europeană**, sau **Tratatul de la Maastricht**, a fost semnat pe 7 februarie 1992 în orașul olandez cu acest nume și a intrat în vigoare la 1 noiembrie 1993.

Președintele francez Mitterand afirma la întoarcerea de la Consiliul European din decembrie 1991 că „Maastricht este unul dintre cele mai

Semnificația Tratatului de la Maastricht	<p>importante evenimente din ultima jumătate de secol”. Iar profesorul Neill Nugent scria: „<i>Tratatul de la Maastricht merită să fie examinat în detaliu datorită enormei sale importanțe în continuarea procesului de integrare</i>”. Specialistul englez continuă, sintetizând semnificația tratatului: „<i>El face acest lucru în două moduri. Mai întâi: el creează noua organizație a Uniunii Europene, care se bazează pe trei piloni: Comunitățile Europene <primul pilon>; o Politică Externe și de Securitate Comună (CFSP) <pilonul doi>; Cooperarea în domeniile Justiției și Afacerilor Interne <pilonul trei>. În al doilea rând, el continuă dezvoltarea politică și instituțională: prima, prin adoptarea unei proceduri și unui orar pentru realizarea Uniunii Economice și Monetare (UEM) cu o monedă unică; cealaltă, prin extinderea posibilităților de folosire a votului majoritar calificat și prin crearea unei noi proceduri legislative – codecizia – care pentru prima dată acorda Parlamentului European un drept de veto.</i>”</p>
Obiective	<p>Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE) „<i>marchează o nouă etapă în procesul de creare a unei uniuni din ce în ce mai strânse între popoarele Europei, în care deciziile să fie luate pe cât posibil, cu respectarea deplină a principiului transparenței și la nivelul cel mai apropiat de cetățeni</i>” (art.A din Dispozițiile comune). Tratatul stabilește următoarele obiective: promovarea unei identități europene care să conducă la o politică externă comună; introducerea unei monede comune, în contextul Uniunii Economice și Monetare; întărirea protecției mediului; un Fond pentru promovarea coeziunii în contextul progresului economic și social, incluzând îmbunătățirea condițiilor de viață; stabilirea unei cetățenii comune; facilitarea libertății de circulație a oamenilor cu respectarea siguranței și securității lor; dezvoltarea unei cooperări mai strânse în domeniile justiției și afacerilor interne; întărirea eficienței instituțiilor comunitare, în special prin lărgirea atribuțiilor Parlamentului European; extinderea competenței Comunității în noi domenii politice, în funcție de necesități. Tot prin Tratatul de la Maastricht Parlamentul European a fost împuternicit să desemneze un <i>avocat al poporului</i> (Ombudsman), Curtea de Justiție a primit dreptul de a amenda statele membre care nu respectă sentințele, a fost creat un Comitet al Regiunilor. De asemenea, prin art.3 al TUE a fost consacrat principiul <i>subsidiarității</i>.</p> <p>Cu toate că prevederile TUE erau de o amploare impresionantă pentru construcția europeană, el nu i-a satisfăcut pe cei care considerau că momentul este favorabil pentru progrese mai evidente pe calea integrării. În articolul N al Tratatului de la Maastricht se prevedea convocarea unei noi Conferințe Interguvernamentale, în 1996, pentru a examina eficiența tratatului. Astfel, procesul care a dus la Tratatul de la Amsterdam este în strânsă legătură cu tratatul anterior și de aceea este numit uneori Maastricht II. De remarcat este faptul că pregătirea și discutarea Tratatului de la Amsterdam a durat mai mult decât oricare alt tratat din istoria CE/UE, de până atunci.</p> <p><u>5.5.2. Tratatul de la Amsterdam - 1997</u></p> <p>Pentru că diferențele de vederi dintre statele membre, evidențiate în timpul pregătirii Tratatului pentru Uniunea Europeană, persistau s-a</p>

Grupul de reflecție	<p>hotărât organizarea unei reuniuni pentru clarificarea pozițiilor. Consiliul European de la Corfu (iunie 1994), care a adoptat această măsură, a decis ca reuniunea pregătitoare să aibă forma unui <i>grup de reflecție</i>. <i>Grupul</i> s-a întrunit în iunie 1995 și cuprindea 18 membri: câte un reprezentant al Ministerelor de Externe din cele 15 state membre, 2 reprezentanți ai Parlamentului European (un socialist și un creștin-democrat) și un membru al Comisiei Europene (reprezentantul pentru Conferința Interguvernamentală, comisarul spaniol Marcelino Oreja). Președintele <i>grupului de reflecție</i> a fost tot un spaniol, secretarul de stat pentru Afaceri Europene, Carlos Westendorf. Raportul <i>grupului Westendorf</i>, cum mai era numit, a fost prezentat în decembrie 1995 și avea două părți: 10 pagini cu probleme generale și 50 de pagini cu prezentarea principalelor dezbateri. Deși intervențiile în dezbateri nu erau nominalizate, dezbaterile se dovedeau a fi fost contradictorii și pline de rezerve. Raportul <i>grupului de reflecție</i> nu era încurajator.</p>
Consiliul de la Torino	<p>Totuși, Consiliul European de la Torino (martie 1996) a decis convocarea Conferinței Interguvernamentale, menite acum să deblocheze situația și să propună clauze pentru noul tratat. În aceste condiții, se înțelege de ce această Conferință Interguvernamentală a durat mai mult decât precedentele: și-a început activitatea la 29 martie 1997 încheind-o la 16 iunie 1997. În desfășurarea ei, opoziția a venit mai întâi din partea guvernului conservator britanic, dar acesta a pierdut alegerile în mai 1997 și noul guvern Tony Blair a promis „angajare constructivă”. În mod surprinzător însă, s-au produs alte schimbări stânjenitoare pentru activitatea <i>Conferinței</i>: noul guvernul francez socialist, condus de Lionel Jospin, a adoptat o politică diferită de cel anterior cu privire la politica monetară, iar guvernul Kohl din Germania a adoptat o politică mai puțin integraționistă decât era obișnuit pentru această țară, datorită unor probleme interne.</p>
Consiliul European de la Amsterdam – 1997	<p>Consiliul European de la Noordwijk (23 mai 1997) nu a făcut decât să deschidă calea pentru trei săptămâni de intense negocieri înainte de Consiliul European de la Amsterdam (17-18 iunie 1997). Acordul relativ realizat cu greu a luat forma unui nou tratat, mai puțin ambițios decât cel de la Maastricht. Tratatul de la Amsterdam a fost semnat 2 octombrie 1997. Două state au ratificat tratatul după referendum, Irlanda și Danemarca. Franța a fost ultima țară care a ratificat tratatul, în martie 1999. Tratatul de la Amsterdam a intrat în vigoare la 1 mai 1999. El cuprinde peste 50 de pagini, 13 protocoale, 51 de declarații ale Conferinței, 8 declarații ale statelor, amendează 15 articole din tratatele anterioare și elimină din ele 56 de articole căzute în desuetudine.</p> <p>Principalele prevederi ale Tratatului de la Amsterdam se referă la:</p> <ul style="list-style-type: none"> -1. În prima secțiune tratatul cuprinde prevederi pentru crearea unei zone a libertății, securității și justiției, în 5 ani, incluzând noi arii de competență pentru UE, cum ar fi: combaterea crimei, lupta împotriva rasismului și xenofobiei și cooperarea juridică în materie civilă; -2. În domeniul politicii externe și de securitate comune (PESC sau CFSP), Consiliul European a fost împuternicit să adopte strategii comune în cazul în care statele membre au importante interese. S-a hotărât întărirea cooperării între UE și UEO, care devine tot mai clar

Prevederile
Tratatului

componenta de securitate a UE. Secretarul general al Consiliului UE, devine, prin prevederile tratatului, *Înaltul Reprezentant pentru Politica Externă și de Securitate Comună*. De la înființarea acestei funcții ea este deținută de Francisco Javier Solana Madariaga;

-3.Un protocol integrează *acquis*-ul *Schengen* în cadrul legal al UE.

-4.Tratatul încorporează capitolul social în TUE și precizează obiectivul cooperării pentru crearea unor noi locuri de muncă;

-5.UE este împuternicită să adopte măsurile necesare pentru a combate discriminarea bazată pe sex, rasă sau origine etnică, religie, vârstă. S-au întărit prevederile referitoare la egalitatea între sexe. Totuși, în aceste domenii se aplică procedura legislativă a consultării, iar în Consiliu UE se cere unanimitate;

-6.Prin tratat au fost întărite puterile Parlamentului European;

-7.Votul majoritar calificat a fost extins la alte domenii unde anterior se cerea unanimitate;

-8.Este consacrat principiul subsidiarității, într-un protocol special.

-9.Tratatul prevede întărirea cooperării în domeniile: sănătate publică, protecția mediului, protecția consumatorilor;

-10.În privința transparenței, se prevede dreptul cetățenilor de a avea acces la documentele Consiliului UE, cu unele restricții.

Prin tratatul de la Amsterdam s-a mai realizat transferarea multor politici de la pilonul 3 (Justiție și Afaceri Interne) la pilonul 1, comunitar și redefinirea pilonului 3 – Cooperare Judiciară și Politică în Materie Penală.

Se poate observa că, deși nu a avut o semnificație istorică comparabilă cu Tratatul de la Maastricht, Tratatul de la Amsterdam a adus destule progrese și noutăți în procesul construcției europene.

5.5.3. Tratatul de la Nisa - 2001

Când Tratatul de la Amsterdam a intrat în vigoare, în mai 1999, negocierile privind lărgirea spre est erau deja în desfășurare, iar peste câteva luni, la Helsinki, s-a hotărât începerea negocierilor **cu toate** statele candidate din zonă. Era deci necesar un nou tratat, care să răspundă iminentei lărgiri a UE cu încă 12 state... Acesta a fost **Tratatul de la Nisa**.

Proiectul
tratatalui

Și de această dată viitorul a fost pregătit prin prevederile tratatului anterior, pentru că în Protocolul asupra instituțiilor în perspectiva lărgirii Uniunii Europene, atașat Tratatului de la Amsterdam se menționa că cel puțin cu un an înainte ca numărul statelor membre ale UE să treacă de 20 „se va convoca o nouă Conferință Interguvernamentală”. Consiliul European de la Köln (iunie 1999) a confirmat necesitatea convocării Conferinței, iar Consiliul European de la Helsinki (decembrie 1999) a stabilit problemele care urmau să fie analizate de ea. După ce s-au obținut acordurile Comisiei și Parlamentului European, necesare conform TUE (art.48), Conferința Interguvernamentală s-a deschis la 14 februarie 2000. Ea și-a desfășurat activitatea la două niveluri (*reprezentanții* statelor membre pregătind lucrările miniștrilor de Externe) și în decembrie a fost prezentat *proiectul* de tratat.

Reglementări instituționale	<p>După îndelungate și dificile negocieri la Consiliul European de la Nisa (singurul care a durat 3 zile: 7, 8 și 9 decembrie 2000) s-a definitivat Tratatul de la Nisa, care a fost semnat pe 26 februarie 2001. După ratificare (probleme mai serioase au fost numai în Irlanda), tratatul a intrat în vigoare la 1 februarie 2003.</p> <p>Tratatul de la Nisa a provocat nemulțumiri nu din cauza prevederilor sale referitoare la integrarea europeană propriu-zisă, ci din cauza ponderii acordate fiecărei țări în perspectiva viitoarei lărgiri. Astfel, în tratat au fost reglementate: ponderea voturilor statelor membre în Consiliu, în cazul votului majoritar calificat; numărul de parlamentari, acordat fiecărei țări, pentru Parlamentul European; noua structură a Comisiei Europene, în care țările mari nu mai aveau câte doi comisari, ci unul singur la fel ca statele mici. Tratatul de la Nisa reprezintă un compromis, greu obținut în multe privințe și un prea mic progres în planul construcției europene. El are totuși meritul de a fi oferit un cadru instituțional pentru lărgirea care s-a produs în mai 2004 și va continua prin aderarea României și Bulgariei, probabil la 1 ianuarie 2007.</p>
Neajunsuri	<p>Problemele rămase nerezolvate după adoptarea Tratatului de la Nisa erau evidente, la nemulțumirea unor state adăugându-se protestele venite din partea Parlamentului European și Comisiei, pentru că multe din propunerile lor nu au avut ecoul așteptat. Cadrul instituțional era criticat pentru că era complicat birocratic și tehnocratic mai mult decât democratic, nu destul de eficient. De aceea, încă din timpul dificilei dezbateri a tratatului s-a propus pasul următor care, se spera, ar fi înlăturat multe din acele neajunsuri.</p>
Convenția Europeană	<p>5.5.4. Tratatul Constituțional</p> <p>După tradiția deja formată prin precedentele tratate, drumul spre Constituția europeană, ultimul moment din istoria de peste 50 de ani a construcției europene, a început chiar prin Tratatul de la Nisa. Printre cele 24 de Declarații, anexe la tratat era și Declarația privind viitorul Uniunii Europene (declarația 24), care propunea continuarea reformei instituționale dincolo de rezultatele obținute prin Conferința Interguvernamentală 2000 și se schița un proces în trei etape.</p> <p>Prima etapă definită în Declarație presupunea „o <i>dezbateri largă cu toate părțile interesate: reprezentanții parlamentelor naționale și reprezentanții opiniei publice</i>”, iar a doua etapă impunea „<i>inițiativele adecvate pentru continuarea acestui proces.</i>” Într-adevăr Consiliul European de la Laeken a adoptat Declarația de la Laeken prin care s-a creat <i>Convenția Europeană</i>, sub conducerea lui Valéry Giscard d'Estaing, fostul președinte al Franței între 1974 și 1981. Declarația de la Laeken (2001), relua ca obiective ale Convenției Europene, obiectivele fixate prin Declarația 24, din Tratatul de la Nisa: o delimitare mai precisă a competențelor între Uniunea Europeană și statele membre; simplificarea tratatelor pentru a fi mai clare și mai ușor de înțeles; definirea rolului parlamentelor naționale în arhitectura europeană; și statutul <i>Cartei drepturilor fundamentale</i> proclamată la Nisa, în conformitate cu concluziile Consiliului European de la Köln. Reuniunea inaugurală a Convenției Europene a avut loc la 28 februarie 2002, iar</p>

<p>Conferința Inter-guvernamentală 2004</p>	<p>lucrările ei au fost încheiate la 10 iulie 2003.</p> <p>A treia etapă, prevăzută și ea în Declarația 24, a fost o nouă Conferință a guvernelor statelor membre convocată în 2004. Caracterul inedit al Conferinței Interguvernamentale 2004 este dat de faptul că lucrările pregătitoare erau realizate de Convenția Europeană, printr-o dezbatere deschisă cu toate părțile interesate. Deci, Conferința Inter-guvernamentală, care s-a întrunit formal în octombrie 2003, a fost în măsură să realizeze relativ rapid un acord asupra proiectului de Constituție, pe 18 iunie 2004.</p>
<p>Constituția Europeană</p>	<p>Constituția Europeană, sau mai exact Tratatul prin care se instituie o Constituție pentru Europa s-a semnat la Roma, pe 29 octombrie 2004: au semnat șefii de stat sau de guvern ai celor 25 de state membre și 3 state candidate. În esență, Constituția Europeană: substituie tratatele anterioare; simplifică tratatele cu scopul creșterii vizibilității Uniunii Europene; realizează o reformă instituțională (în special prin suprimarea structurii în piloni a UE); aprofundează construcția europeană (se întărește, de exemplu, Politica Externă și de Securitate Comună, creând funcția de ministru european al Afacerilor Externe).</p>
<p>Ratificarea și problemele apărute</p>	<p>Procesul de ratificare a Constituției Europene trebuia încheiat la 1 noiembrie 2006. Din păcate însă situația actuală nu este deloc promițătoare pentru acest tratat. Situația pare blocată în acest moment, după ce francezii (pe 29 mai 2005) și olandezii (pe 1 iunie 2005) au respins prin referendum Constituția, cu 54,68% și respectiv 61,6% voturi împotriva. Alte câteva state membre, între care Danemarca, Irlanda, Polonia, Portugalia, Marea Britanie sau Suedia au amânat(de regulă fără să fixeze o dată) <i>ratificarea</i>.</p> <p>Dar acest moment de dificultate, de criză, este, foarte probabil trecător, cum au mai fost și altele în trecutul construcției europene. O construcție care prin chiar noutatea ei, prin depășirea unor deprinderi și mentalități formate în secole de istorie, nu poate fi nici simplă, nici lipsită de probleme...</p>

Test de autoevaluare 4

4.1. Identificați principalele obiective propuse de Tratatul de la Maastricht.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4.2. Explicați semnificația Tratatului Constituțional.

.....

.....

.....

.....

Răspunsurile pot fi consultate la pagina

Uniunea Europeană înainte de 1 ianuarie 2007

5.6. Bibliografie

- Ferreol, Gilles (coordonator), *Dicționarul Uniunii Europene*, Iași, Polirom, 2001.
- Campus, E., *Ideea federală în perioada interbelică*, Editura Academiei, București, 1993
- Charles Zorgbibe, *Construcția europeană. Trecut, prezent, viitor*, Editura TREI, București, 1998
- Cioranescu, G, *Românii și ideea federalistă*, Ed. Enciclopedica, București, 1997
- Courty; Guillaume Devin - *Construcția europeană*, Editura C.N.I. "Coresi" SA, București, 2001
- Fontaine Pascal - *Construcția europeană de la 1945 până în zilele noastre*, Institutul European, Iași, 1998
- Girault, Rene, *Identitate și conștiință europeană în secolul al XX-lea*, București, Polirom, 2004
- Jinga Ion; Popescu Andrei - *Integrarea Europeană - Dicționar de termeni comunitari*, Ed. Lumina Lex, București, 2000
- Paun Nicolae; Paun Ciprian Adrian - *Istoria Construcției europene*, EFES, Cluj-Napoca, 2000

5.7. Răspunsuri pentru testele de autoevaluare

Test de autoevaluare 1

1.1. Propunerea din declarația Schuman este o expresie a **funcționalismului**, care acordă locul principal economiei și tehnocraților. Scopurile sale esențiale sunt: asigurarea păcii, reconcilierea franco-germană, crearea unei comunități economice punctuale, ca bază pentru viitoarea Federație Europeană. Scopul imediat este plasarea întregii producții franco-germană de cărbune și de oțel sub o Înaltă Autoritate comună, într-o organizație deschisă participării și altor țări ale Europei pentru modernizarea producției, ameliorarea calității sale, furnizarea, în condiții identice, de cărbune și de oțel pe piața franceză și pe piața germană, ca și pe cele ale celorlalte țări aderente; exportul comun spre alte țări; egalizarea în progres a condițiilor de viață ale muncitorilor din aceste industrii.

1.2. **Înalta Autoritate** - largi atribuții, deciziile luate fiind executorii pe întreg teritoriul Comunității. **Consiliul Special al Miniștrilor**- o limitare a caracterului supranațional al Comunității. **Adunarea Comună** - puteri restrânse, în primul rând fiind puterea de control asupra Înaltei Autorități, care nu răspundea în fața statelor, dar era supusă controlului Adunării. **Curtea de Justiție** - judeca litigiile îndreptate de statele membre împotriva Înaltei Autorități. **Comitetul Consultativ** - acorda avize, la cerere Înaltei Autorități.

Notă: În cazul în care nu ați răspuns corect la una dintre întrebările ultimului test, re-studiați capitolul 5.2. și bibliografia indicată.

Test de autoevaluare 2

2.1. Obiective: a) eliminarea taxelor vamale și a restricțiilor cantitative în comerțul dintre statele membre; b) stabilirea unui tarif vamal comun și a unei politici comerciale comune față de statele terțe; c) abolirea, între statele membre, a obstacolelor în calea liberei circulații a persoanelor, serviciilor și capitalurilor; d) instituirea unei politici comune în domeniul agriculturii; e) instituirea unei politici comune în domeniul transporturilor; f) stabilirea unui regim care să garanteze veritabila concurență pe piața comună.

2.2. Instituțiile comune celor trei comunități erau: **Adunare Parlamentară Europeană** cu atribuții deliberative și de control, fără puterea legislativă sau bugetară caracteristice parlamentelor naționale și **Curtea de Justiție**.

2.3. Lărgirea – reforma politicilor comune în sensul lărgirii domeniilor de aplicare a competențelor economice, politice comune. Extinderea – primirea de noi membrii. Adâncirea – creșterea gradului de liberalizare, aprofundarea reglementării, a politicilor comune, a angajamentelor și interdicțiilor statelor membre.

Notă: În cazul în care nu ați răspuns corect la două dintre întrebările ultimului test, re-studiați capitolul 5.3. și bibliografia indicată.

Test de autoevaluare 3

3.1. Realizarea *pieței interne unice* până la sfârșitul anului 1992 prin eliminarea completă a taxelor vamale și a celorlalte bariere comerciale și obținerea unui „spațiu fără frontiere interne în care libera circulație a mărfurilor, a persoanelor, a serviciilor și a capitalurilor este asigurată” ; întărirea poziției Parlamentului European, prin noile proceduri – *cooperarea și avizul conform*; extinderea ariei de aplicare a *votului majoritar calificat* în Consiliul de Miniștri; recunoașterea legală a Consiliului European; înființarea unei noi instanțe judecătorești– *Tribunalul de Primă Instanță*. În al treilea rând, au fost incluse noi

domenii în cadrul *politicilor comune*: mediu, cercetare și dezvoltare tehnologică, coeziune economică și socială. Totodată, cooperarea în politica externă a fost redefinită *Cooperarea Politică Europeană* și a primit o reglementare mai clară.

3.2. Criteriile de la Copenhaga sunt cele 3 criterii pentru aderare decise de Consiliul European de la Copenhaga din 1993: 1) politic: instituții stabile care să garanteze democrația, primatul dreptului, respectarea drepturilor omului și respectarea drepturilor minorităților; 2) economic: economie de piață funcțională; 3) preluarea *acquis*-ului comunitar. *Acquis*-ul poate fi definit ca un ansamblu de principii, reglementări, obiective, realizări deja împlinite, *obținute* de statele membre, pe care țările candidate le acceptă drept condiții pentru aderare.

Notă: În cazul în care nu ați răspuns corect la una dintre întrebările ultimului test, re-studiați capitolul 5.4. și bibliografia indicată.

Test de autoevaluare 4

4.1. Tratatul stabilește următoarele obiective: promovarea unei identități europene care să conducă la o politică externă comună; introducerea unei monede comune, în contextul Uniunii Economice și Monetare; întărirea protecției mediului; un Fond pentru promovarea coeziunii în contextul progresului economic și social, incluzând îmbunătățirea condițiilor de viață; stabilirea unei cetățenii comune; facilitarea libertății de circulație a oamenilor cu respectarea siguranței și securității lor; dezvoltarea unei cooperări mai strânse în domeniile justiției și afacerilor interne; întărirea eficienței instituțiilor comunitare, în special prin lărgirea atribuțiilor Parlamentului European; extinderea competenței Comunității în noi domenii politice, în funcție de necesități. Tot prin Tratatul de la Maastricht Parlamentul European a fost împuternicit să desemneze un *avocat al poporului* (Ombudsman), Curtea de Justiție a primit dreptul de a amenda statele membre care nu respectă sentințele, a fost creat un Comitet al Regiunilor. De asemenea, prin art.3 al TUE a fost consacrat principiul *subsidiarității*.

4.2. Constituția Europeană își propune să: substituie tratatele anterioare; simplifice tratatele cu scopul creșterii vizibilității Uniunii Europene; realizeze o reformă instituțională (în special prin suprimarea structurii în piloni a UE); aprofundeze construcția europeană (se întărește, de exemplu, Politica Externă și de Securitate Comună, creând funcția de ministru european al Afacerilor Externe).

Notă: În cazul în care nu ați răspuns corect la una dintre întrebările ultimului test, re-studiați capitolul 5.5. și bibliografia indicată.

5.8. Lucrare de verificare 2

Pe baza textului Unităților de învățare 4 și 5 precum și a bibliografiei aferente, rezolvați următoarele sarcini de lucru:

1. Explicați semnificația Planului Marshall pentru debutul construcției europene – 3,5 pct.
2. Alcătuiți un eseu structurat cu tema „România și integrarea europeană” – 5.5 pct.

Barem de corectare

1. a. Problemele politice și economice ale reconstrucției europene la sfârșitul celui de-al doilea război mondial – 0,5 pct.
  - b. Premisele Planului Marshall – 1 pct.
  - c. Implementarea Programului de Recuperare Europeană – 1 pct.
  - d. Impactul asupra fenomenului de integrare europeană; concluzii – 1 pct.
2. a. Contextul istoric al detașării României de experiența integraționistă din vestul Europei – 1 pct.
  - b. Debutul procesului de aderare după 1990 – 0,5 pct.
  - c. Etapele parcurse în cadrul procesului de aderare – 2 pct.
  - d. Problemele negocierilor cu Uniunea Europeană – 1 pct.
  - e. Concluzii – 1 pct.

Notă: 1 punct se acordă din oficiu.

Instrucțiuni privind testul de evaluare:

- a. dacă este posibil, tehnoredactat, Arial 12, 1,5 rânduri, max. 5 pagini
- b. se trimite prin poștă tutorelui.
- c. se folosește în primul rând cursul dar pentru obținerea unui punctaj ridicat este necesară parcurgerea bibliografiei indicate.

Criteriile de evaluare sunt:

- claritatea exprimării și absența formulărilor nesigure,
- șirul logic al argumentelor,
- utilizarea bibliografiei.